इक्षोः रसे पु० । तस्य गुणादिकमिक्षुशब्दे उक्तम् ।

इक्षुरसक्वाथ पु० इक्षुरसस्य क्वाथः पाकभेदः । फाणितादौ ।

इक्षुवल्ली(ल्लरी) स्त्री इक्षुरिव सुस्वादा वल्ली वल्लरी वा लता । क्षीरविदार्य्याम् । (क्षीरकन्द) । राजनि०

इक्षुवालिका स्त्री इक्षुरिव वलति वल–ण्वुल् । (तालमाखना) इतिख्याते १वृक्षे २काशे च ।

इक्षुवाटी स्त्री इक्षोर्वाटीव । पुण्ड्रके इक्षौ राजनि० । ६त० । २इक्षूत्पादकक्षेत्रे । स्वार्थे कन् । उभयत्र ।

इक्षुविकार पु० ६त० । इक्षुजशब्ददर्शिते षड्विधे गुड़ादौ

इक्षुवेष्टन पु० इक्षोरिव वेष्टनमस्य । भद्रमुञ्जे । "भद्रमुञ्जःशरोवाततेजनस्त्विक्षुवेष्टनः । मुञ्जद्वयं तु मधुरं तुवरं शिशिरं तथा । कम्पास्रदाहतृष्णार्त्तिमूत्रवस्त्यक्षिरोगहृत् । दोषत्रयहरमुष्णं मेखलासूपयुज्यते" भावप्र० ।

इक्षुशर पु० इक्षुरिव शृणाति शृ–अच् । ४काशभेदे तद्वने हि गन्तुर्गात्रक्षतेर्दृष्टत्वात् तस्येक्षुवत् हिंसकत्वम् ।

इक्षुशाकट न० इक्षूणां भवनं क्षेत्रम् इक्षु+शाकटच् । (दोकल्प) इति ख्याते इक्षुभवनयोग्ये क्षेत्रे । तदर्थे शाकिनच् । इक्षुशाकिनशब्दोऽप्यत्रार्थे न० ।

इक्षुसमुद्र पु० इक्षुरसस्वादूदकःसमुद्रः । समुद्रभेदे । "लवणेक्षुसुरासर्पिर्दधिदुग्धजलान्तकाः" पुरा० तत्स्थलम् सि०शि० उक्तम् । "भूमेरर्द्धं क्षाररसिन्धोरुटक्स्थं जम्बुद्वीपं प्राहुराचार्य्यवर्य्याः । अर्द्धेऽन्यस्मिन् द्वीपषट्कस्य याम्ये, क्षारक्षीराद्यम्बुधीनां निवेशः" "दध्नोघृतस्येक्षुरसस्य तस्मान्मद्यस्य च स्वादुजलस्य चान्ते" ।

इक्षुसार पु० ६त० । फाणितादौ ।

इक्ष्वाकु पु० इक्षुमिच्छामाकरोति इक्षु+आ+कृ–डु । १कटुतुम्ब्याम् २सूर्य्यवंश्ये आदिराजे च । "यस्येक्ष्वाकुरुपव्रते" ऋ०१०,६,४ । स च वैवस्वतमनोः पुत्रः । "मनोर्वैवस्वतस्यासन् पुत्रा वै नव सत्तमाः । इक्ष्वाकुश्चैव नाभागोधृष्णुः शर्यातिरेव च । नरिष्यःप्रांशुषष्ठास्ते नाभागारिष्टसप्तमाः करूषश्च पृषध्रश्च नवैते भरतर्षभ" ! । "इक्ष्वाकुर्ज्येष्ठदायादोमध्यदेशमवाप्तवान्" हरिवं०१०अ० "तस्योत्पत्तिप्रकारस्तत्रैवोक्तः क्षुवतस्तु मनोः पुत्रइक्ष्वाकुरभवत्ततः" । "तस्य पुत्रशतं चासीदिक्ष्वाकोर्भूरिदक्षिणम् । तेषां ज्येष्ठो विकुक्षिस्तु विकुक्षित्वादयोधिनाम्" "इक्ष्वाकुस्तु विकुक्षिं वै अष्टकायामथादिशत्" हरि० । इक्ष्वाकोरपत्यम् । अण् दण्डि०नि० । ऐक्ष्वाकस्तदपत्ये बहुषु तस्य लुक् इक्ष्वाकवः- "इक्ष्वाकूणां दुरापेऽर्थे" "गलितवयसामिक्ष्वाकूणामिदं हि कुलव्रतम्" "इक्ष्वाकुभिः पुण्यतरीकृतानि" इति च रघुः ।

इक्ष्वारि पु० इक्षुरिव समन्तादृच्छति आ+ऋ–इन् । काशतृणे । [इक्षुरिवालति अल–ण्वुण् वा । काशतृणे भावप्र०

इक्ष्वालिका स्त्री इक्षूणामालिरिव कायति प्रकाशते कै क–

इख गतौ भ्वादि० पर० सक० सेट् । इखति ऐखीत् । इयेख ईखतुः । एखिता एखेष्यति ऐखिष्यत् ।

इख गतौ इदित् भ्वादि० पर०सक० सेट् । इङ्खति ऐङ्खीत् । इङ्खाम्–बभूव–आस–चकार । इङ्खिष्यति । इङ्खिता ऐङ्खिष्यत् । प्रेङ्खन् प्रेङ्खितम् प्रेङ्खणम् ।

इग गतौ इदित् भ्वादि०पर०सक० सेट् । इङ्गति ऐङ्गीत् । इखिवत् । इङ्गितम् । "त्वया सृष्टमिदं विश्वं यच्चेङ्गं यच्च नेङ्गति" भा०व०४२अ० । तस्यात्मनेपदित्वमपि "योऽवतिष्ठति नेङ्गते" यथा दीपोनिपातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता" गीता । अत्र स्पन्दनमात्रपरतायामऽकर्म्मकत्वम् । णिच्–इङ्गयति चालयतीति प्रेरयतीति वार्थः । उद्–प्रेरणे "शुनमष्ट्रामुदिङ्गय" ऋ०४,५७ ५७, । सम्+सम्यक् चालने । "पुष्करिणीं समिङ्गयति सर्व्वतः" ऋ०४,७,७,

इङ् अध्ययने अधिपूर्व्व एव ङित् अदा०आत्म०सक०अनिट् । अधीते अधीयीत अध्यैष्ट–अध्यगीष्ट । "अधिजगे, अध्यैष्यत–अध्यगीष्यत "योऽधीते शक्तितोऽन्वहम्" स्मृतिः । "नाधीयीत कदाचन" मनुः । "अध्यैष्ट वेदांस्त्रिदशानयष्ट" भट्टिः शानच् अधीयानः । अकृच्छ्रिणि कर्त्तरि शतृ अधीयन् "अधीयन्नात्मविद्विद्यां धारयन् मस्करिव्रतम्" भट्टिः अध्येतव्यम् "श्रोतव्यमिह शूद्रेण नाध्येतव्यं कदाचन" । "स्वाध्यायोऽध्येतव्यः" श्रुतिः । अध्ययनीयम् । अध्येयः "वेदएव सदाऽध्येयः" स्मृतिः । अध्येता । अधीतः "अधीतवेदवेदाङ्गत्वेन" वेदन्त सा० । ज्ञानार्थत्वात् कर्त्तरि क्त अधीतः "अधीते शतसाहस्रम्" स्मृतिः "अधीतिः "अधीतिबोधाचरणप्रचारणैः" नैष० । अध्येष्यमाणः । "पीत्वापोऽध्येष्यमाणस्तु आचमेत् प्रयतोऽपि सन्" मनुः भावे अधीतम् । अधीतमनेन इनि अधीती । "त्वगुत्तरासङ्गवतीमधीतिनीम्" कुमा० अधीत्य "अनधीत्य द्विजोवेदान् योऽन्यत्र कुरुते श्रमम्" स्मृतिः । "अधीत्य चतुरोवेदान्" पुरा० । अध्ययनम् । "अध्ययनेनाविप्रकृष्टः" पा० । "सत्ताण्डवैरध्ययनं विनापि" मथुरा० अध्यायः "स्वाध्यायोऽध्येतव्यः" श्रुतिः णिच् अध्यापयति "अष्टवर्षं ब्राह्मणमुपनयीत तमध्यापयीत" श्रुतिः अध्यापिपत् अध्यजिगपत्